

RAKENNUSTIETO >

Rakennusalan täyden palvelun tietotalo

Rakennustieto Oy edistää hyvää rakennustapaa ja tuottaa rakentamisesta luotettavaa tietoa. Puolueettoman ja asiakaslähtöisen Rakennustieto Oy:n tuotteet kattavat rakentamisen koko elinkaaren suunnittelusta ylläpitoon. Yhtiön omistaa Rakennustietosäätiö RTS.

Tutustu palveluihimme

> rakennustieto.fi/rk/palvelut

Rakentajain kalenterin artikkelit

Tämä artikkeli on julkaistu alun perin Rakentajain kalenterissa, jota ovat julkaisseet Rakennustietosäätiö RTS sr ja Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry.

Julkaisu oli rakennusalan ammattilaisten ja opiskelijoiden käsikirja, joka yhdisteli teoriaa ja käytäntöä sekä kannusti hyvään rakentamiseen. Artikkelin vasemmassa reunassa olevasta vesileimasta näkee ko. Rakentajain kalenterin vuosikerran.

> [Artikkeliarkisto, kokoelma vuosien 1997–2018 Rakentajain kalenterissa julkaistuista artikkeleista](#)

Rakennusalan suunnittelukilpailujen periaatteet

*Paula Huotelin, arkkitehti
Kilpailusihteeri, Suomen Arkkitehtiliitto
paula.huotelin@safa.fi*

Suomen Arkkitehtiliitto SAFAn arkkitehtuurikilpailujen kehittämistarpeesta ja sääntöjen päivittämisestä vuonna 2004 käynnistynyt työ laajentui SAFAn, Suomen Rakennusinsinöörien liitto RIL:n, Suomen Toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI:n, Arkkitehtitoimistojen liitto ATL:n ja Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen liitto SKOL:n yhteiseksi kehittämisprosessiksi. Työryhmien työskentelyn, lausuntokierroksen sekä seminaarin tuloksena on syksyllä 2006 valmistunut Suomessa tähän saakka laajimmalla pohjalla valmistettu, suunnittelukilpailuja ohjaava säännöstö, Rakennusalan suunnittelukilpailujen periaatteet. Sopimuksen allekirjoittajia ovat myös Suomen Maisema-arkkitehtiliitto ry MARK, Teollisuustaitteen Liitto Ornamo ry ja Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry.

Rakennusalan suunnittelukilpailujen periaatteiden tarkoituksena on mm. edistää arkkitehtuurikilpailujen, maisema-arkkitehtuurikilpailujen ja insinööritaitokilpailujen sekä niiden yhdistelmien järjestämistä, auttaa kilpailun järjestäjää ohjelman laatimisessa, turvata kilpailijoiden tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu sekä varmistaa kilpailuehdotusten ammattitaitoinen arviointi. Osapuolien mukaan rakennusalan suunnittelukilpailuilla halutaan edistää suunnittelun innovatiivisuutta ja kustannustehokkuutta, rakennustaidetta ja rakennustekniikkaa sekä luoda hyvää rakennettua ympäristöä. Tavoitteiksi on kirjattu myös julkisen keskustelun herättäminen rakennetusta ympäristöstä sekä suunnittelun arvostuksen edistäminen ja positiivisen julkisuuden tuominen alalle.

Periaatteet on hyväksytty osapuolten väliseksi puitesopimukseksi, jonka pohjalta laaditaan alakohtaiset menettelyt ja mahdolliset säännöt. Periaatteiden allekirjoitus tapahtuu alkusyksyllä 2006, arkkitehtuurikilpailujen uuden työkalupakin ensimmäiset osat valmistuvat myös syksyllä 2006. Pilottikilpailuja pyritään saamaan käyntiin vielä vuoden 2006 puolella.

Perinteisen kilpailuun osallistumista koskevan jaottelun (yleinen kilpailu ja kutsukilpailu) lisäksi on otettu käyttöön jaottelu laaja ja suppea suunnittelukilpailu. Jaottelu perustuu kilpailussa tarvittavaan työmäärään, käytettävään aikaan

sekä tulostettavaan aineistoon. Suppea suunnittelukilpailu on tarkoitettu käytettäväksi suunnittelijan valinnassa tavanomaisissa rakennushankkeissa ja siten korvaamaan erityisesti julkisissa hankinnoissa yleistynyttä puhdasta hintakilpailua.

Suunnittelukilpailujen periaatteissa perustuvat EU:n hankintadirektiiviin, niissä painotetaan laatu- ja oikeusturvakriteereitä, joilla varmistetaan kilpailuprosessin ja lopputuloksen laatu sekä järjestäjille että kilpailijoille. Periaatteissa on huomioitu hankintadirektiivin suunnittelukilpailuja koskevat määräykset.

Suomalaiset arkkitehtuurikilpailumenettelyt ovat 130 vuotta jatkuneen kehitystyön tulos. Menettelyt ovat ohjanneet arkkitehtuurikilpailujärjestelmää kansainvälisestikin korkeatasoiseksi ja esimerkiksi käytetyksi. Nyt laaditut Rakennusalan suunnittelukilpailujen periaatteet luovat alalle hyvän kehyyksen seuraavien vuosien ja vuosikymmenten kilpailuyhteistyölle.

Rakennusalan suunnittelukilpailun periaatteet (luonnos 19.5.2006)

Johdanto

Tässä asiakirjassa esitettyjä periaatteita suositellaan käytettäväksi Suomessa järjestettävissä rakennusalan suunnittelukilpailuissa.

Suunnittelukilpailun osapuolia ovat kilpailun järjestäjä (rakennushankkeeseen ryhtyvä tai hänen valtuuttamansa organisaatio) ja kilpailijat. Suunnittelukilpailun muita osallisia ovat palokintolautakunta ja sen sihteeri sekä kilpailun järjestämispalveluja tarjoava järjestö tai muu toimija erikseen sovittavassa laajuudessa.

Nämä periaatteet edistävät hankintamenettelyissä suunnitteluratkaisun ja palvelun laadun huomioon ottamista kokonaisedullisuuden arvioinnissa verrattuna pelkästään hintaan perustuvaan suunnittelijan valintaan.

Suunnittelukilpailut jaetaan kahteen luokkaan, laajaan suunnittelukilpailuun ja suppeaan suunnittelukilpailuun. Suunnittelukilpailut voidaan järjestää joko yleisinä kilpailuina tai kutsukilpailuina.

Soveltamisalue

Nämä periaatteet koskevat rakennusalan suunnittelukilpailuja, kuten arkkitehtuurikilpailua, insinööritaitokilpailua ja niiden yhdistelmiä. Suunnittelukilpailu voi koskea rakennuksia, insinöörirakenteita, talotekniikkaa, korjausrakentamista, liikenneinfraa, maankäyttöä, maise-
masuunnittelua, sisustussuunnittelua tai erilaisen kokonaisuuksien suunnittelua.

Rakennusalan suunnittelukilpailulla tarkoitetaan suunnittelupalveluiden hankintamenettelyä tai suunnitteluratkaisujen valintamenettelyä, kun kilpailun järjestäjä pyytää kahdelta tai useammalta suunnittelijalta suunnitelman, ehdotuksen tai idealuonnoksen samanaikaisesti ja samaa kilpailuohjelmaa käyttäen.

Kilpailun järjestäjä on yleensä kohteen tilaaja. Kilpailun järjestäjä laatii kilpailuohjelman ja nimeää palkintolautakunnan. Kilpailun voittaja tai voittajat ja muut palkittavat tai lunastettavat ehdotukset valitaan kilpailuohjelmassa asetettujen tavoitteiden ja arvostelukriteerien perusteella.

Julkisen hankintayksikön järjestämässä suunnittelukilpailussa on otettava näiden periaatteiden lisäksi huomioon hankintaa koskevan lainsäädännön asettamat vaatimukset.

Tarkoitus

Näiden periaatteiden tarkoitus on

- edistää suunnittelukilpailujen järjestämistä
- toimia kehyksenä kilpailuja koskevien ohjeiden laatimisessa
- auttaa kilpailun järjestäjää kilpailuohjelman laatimisessa
- turvata kilpailijoiden tasapuolinen ja syrjimättömän kohtelu
- varmistaa kilpailuehdotusten ammattitaitoinen arviointi.

Suunnittelukilpailun tarkoitus on auttaa tilaajaa

- saamaan suunnittelutehtävän ratkaisemiseksi erilaisia vaihtoehtoja
- löytämään hankkeelle tilaajan tarpeet mahdollisimman hyvin täyttävä ratkaisu
- valitsemaan hankkeelle suunnittelija(t)
- arvioimaan hankkeen kokonaistaloudellisuutta.

Suunnittelukilpailun tarkoitus on auttaa suunnittelijaa

- osoittamaan taitonsa suunnittelutehtävän ratkaisemisessa

- saamaan tilaus suunnittelutehtävästä
- saamaan kohtuullinen palkkio hyvästä suunnitteluratkaisusta
- lisäämään tunnettuuttaan suunnittelijana (referenssi).

Suunnittelukilpailun yleinen tarkoitus on lisäksi

- löytää käyttökelpoinen, kestävä, kaunis ja taloudellinen suunnitteluratkaisu
- edistää suunnittelun innovatiivisuutta ja kustannustehokkuutta
- edistää rakennustaidetta ja rakennustekniikkaa sekä luoda hyvää ja rakennettua ympäristöä
- herättää julkista keskustelua rakennetusta ympäristöstä
- edistää suunnittelun arvostusta ja tuoda alalle positiivista julkisuutta.

Rakennusalan suunnittelukilpailut

Rakennusalan suunnittelukilpailut jaetaan hankkeen tai kilpailutehtävän ominaisuuksien mukaan kahteen luokkaan.

Laaja suunnittelukilpailu

Laaja suunnittelukilpailu on kilpailu, jossa kilpailun kohde tehtävän asetelun tai kohteen vaa-
tivuuden takia edellyttää perusteellista ratkaisuvaihtoehtojen tutkimista.

Laajan suunnittelukilpailun ohjeellinen vaihejako ja aikataulu ovat:

valmistelu
kilpailuaika 8...12 viikkoa
arvostelu 8...10 viikkoa
kilpailutuloksen julkaiseminen.

Suppea suunnittelukilpailu

Suppea suunnittelukilpailu on kilpailu, jossa kilpailun kohde tehtävän asetelun tai kohteen laajuuden osalta on rajattu eikä edellytä kilpailun järjestäjältä tai siihen osallistuvilta laajoja kilpailuasiakirjoja. Tämä kilpailuluokka soveltuu tavanomaisiin selkeästi rajattuihin hankkeisiin.

Suppean suunnittelukilpailun ohjeellinen vaihejako ja aikataulu ovat:

valmistelu
kilpailuaika 3...6 viikkoa
arvostelu 2...4 viikkoa
kilpailutuloksen julkaiseminen.

Laajan ja suppean suunnittelukilpailun kulku on esitetty prosessikaavioissa liitteessä 1. Molemmat kilpailuluokat voidaan järjestää joko yleisinä tai kutsukilpailuina.

Osallistumisoikeus

Yleiseen kilpailuun osanotto on avointa kilpailuohjelmassa esitetyin rajauksin.

Kutsukilpailussa kilpailun järjestäjä valitsee osanottajat joko suoraan tai kilpailuun ilmoittautuneiden joukosta. Kilpailuun eivät voi osallistua palkintolautakunnan jäsenet eivätkä palkintolautakunnan jäsenen yhtiökumppanit tai lähiomaiset. Esteellinen on myös henkilö, joka on osallistunut kilpailuohjelman laadintaan tai muulla tavoin kilpailun järjestelyihin sellaisella tavalla, että hänellä on siitä muihin verrattuna selvää etua.

Palkintolautakunta

Kilpailun järjestäjä nimeää palkintolautakunnan, jonka tehtävänä on kilpailuohjelman hyväksyminen, kilpailukysymyksiin vastaaminen ohjelmassa ilmoitetulla tavalla sekä ehdotusten arvostelu, arvostelupöytäkirjan laatiminen ja kilpailun tuloksesta päättäminen. Palkintolautakunnan kokoonpano ilmoitetaan kilpailuohjelmassa. Järjestäjä nimeää palkintolautakunnalle sihteerin.

Suunnittelukilpailun palkintolautakunnan jäseniä voivat olla riippumattomat luonnolliset henkilöt, jotka eivät osallistu kilpailuun tai kilpailuehdotuksen laadintaan. Palkintolautakunnan jäsenistä vähintään kolmasosalla on sama tai vastaava ammatillinen pätevyys, kun mitä kilpailuun osallistuvilta edellytetään. Palkintolautakunta voi käyttää asiantuntijoita apunaan.

Kilpailusalaisuus

Kilpailuehdotukset käsitellään nimettöminä, ja niiden laatijoiden nimettömyyden suojaa noudatetaan siihen asti, kun palkintolautakunta on antanut lausuntonsa tai tehnyt päätöksensä.

Kilpailukutsu ja kilpailuohjelma

Kilpailun järjestäjä laatii ja hyväksyy kilpailuohjelman. Kilpailukutsussa ja -ohjelmassa ilmoitetaan, että kohteesta pyydetään samanlaisia suunnitelmia, jotka arvostellaan kilpailuohjelmassa esitetyin perustein.

Kilpailuohjelmassa esitetään kilpailun järjestäjä ja kulku, osallistumisoikeus sekä palkintolautakunnan kokoonpano ja päätösvalta. Lisäksi esitetään selkeästi ja yksiselitteisesti kilpailun tavoitteet, lähtötiedot, ohjeelliset ja sitovat suunnitteluehdot, kilpailuehdotusten arvosteluperusteet ja käyttöoikeudet sekä ehdotuksen laadintaohjeet ja käytettävä kieli.

Kilpailuohjelmassa mainitaan kilpailussa jaettavat palkinnot tai palkkiot, ehdotusten laadinnasta maksettavat korvaukset ja mahdolliset

lunastushinnat sekä niihin sisältyvät arvonlisäverot.

Kilpailuohjelmassa esitetään kilpailun järjestäjän näkemys kilpailun kohteena olevan hankkeen etenemisestä ja ilmoitetaan, miten palkintolautakunnan päätös on tilaajaa sitova.

Kilpailun arvostelu ja arvostelupöytäkirja

Palkintolautakunta valitsee palkintosijoille ne ehdotukset, joissa tehtävä on parhaiten ratkaistu kilpailuohjelmassa esitetyillä perusteilla arvioiden.

Palkintolautakunta laatii arvostelupöytäkirjan, joka sisältää kilpailutehtävän kuvauksen, kilpailun yleisarvostelun, ehdotuskohtaisen arvostelun kaikista kilpailuehdotuksista, päätöksen palkintojen jakamisesta perusteluineen, suosituksen kilpailun jatkoimenpiteiksi, mahdolliset eriävät mielipiteet, mahdolliset asiantuntijalausunnat sekä arvosteltujen ehdotusten oleellisen kuva- ja tekstiaineiston.

Kilpailun työmäärä ja korvaukset

Yleisessä kilpailussa palkinnot suhteutetaan kilpailuehdotuksen tekemiseen tarvittavaan arvioituun työmäärään ja edellytettäviin asiakirjoihin. Kilpailutehtävä ja siitä edellytettävä tulostus esitetään kilpailuohjelmassa niin selkeästi, että kilpailija kykenee arvioimaan häneltä edellytettävän suorituksen.

Kutsukilpailussa palkkiot määritellään kilpailuehdotuksen tekemiseen tarvittavan arvioidun työmäärän ja edellytettävien asiakirjojen mukaan.

Palkinnot ja palkkiot ilmoitetaan kilpailuohjelmassa. Osallistumalla kilpailuun kilpailun osanottajat hyväksyvät kilpailuohjelman.

Kilpailuehdotusten näytteillepano

Kaikki ehdotukset sellaisina kuin ne ovat olleet arvostelua suoritettaessa sekä palkintolautakunnan pöytäkirja asetetaan ainakin kilpailijoiden nähtäväksi. Kilpailuehdotusten asettaminen julkisesti nähtäväksi määritellään kilpailuohjelmassa.

Innovaatiot ja keksinnöt tai muut liikesalaisuudet voidaan ehdotuksen tekijän tai kilpailun järjestäjän esityksestä julistaa salaisiksi tai toden sellaisiksi viranomaistoiminnan julkisuutta koskevan lain mukaan.

Kilpailusta tiedotettaessa suositellaan, että palkittavien ehdotusten osalta mainitaan kaikki työhön osallistuneet organisaatiot ja avainhenkilöt.

Vastuu ehdotuksista

Kilpailun järjestäjä palauttaa kilpailuehdotukset kilpailuohjelman mukaisesti ehdotusten laati-joille, ellei niitä lunasteta järjestäjän omaisuudeksi.

Kilpailun järjestäjä huolehtii ehdotusten asianmukaisesta säilyttämisestä ja korvaa vahingoittuneen tai kadonneen asiakirjan tai pienoismallin kilpailuohjelman mukaisesti.

Hintatarjoukset suunnittelukilpailun yhteydessä

Jos kilpailuohjelmassa pyydetään hintatarjoukset kilpailua seuraavasta suunnittelutyöstä, hintatarjoukset avataan vasta pöytäkirjaan hyväksytyksi kirjatun kilpailuohjelman mukaisen arvostelun sekä nimikuorten avaamisen jälkeen.

Toimeksiannot

Suosittelavaa on, että kilpailua seuraava suunnittelytyö tai laajoissa projekteissa merkittävä osa siitä annetaan kilpailun voittaneen ehdotuksen tekijälle, jos tekijä täyttää tilaajan hankkeen suunnittelijalle asettamat edellytykset.

Käyttöoikeudet ja tekijänoikeudet

Kilpailun järjestäjällä on palkittujen ja lunastettujen ehdotusten täysi käyttöoikeus kilpailun kohteessa ja sekä palkitun että lunastetun materiaalin omistusoikeus. Jatkotyön tekijä voi käyt-

tää palkittujen ja lunastettujen ehdotusten aiheita ja ajatuksia hyväkseen jatkotyössä tekijänoikeuslain sallimissa rajoissa. Kilpailijat säilyttävät tekijänoikeuden ehdotuksiinsa.

Käyttö- ja tekijänoikeuskysymykset määritellään tarvittaessa tarkemmin kilpailuohjelmassa.

Erimielisyyksien ratkaiseminen

Menettely erimielisyyksien ratkaisemiseksi esitetään kilpailuohjelmassa.

Arkistointi

Suunnittelukilpailun ohjelma ja arvostelupöytäkirja liitteineen, lukuun ottamatta salassa pidettäviä osia arkistoidaan luotettavasti. Arkkitehtuurikilpailuissa arkistoinnista huolehtii Suomen rakennustaitteen museo. Insinööritaitokilpailuissa arkistoinnista huolehtii Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL.

Periaatteita täydentävät ohjeet

Näitä periaatteita voidaan täydentää yhteisesti laadittavilla erityyppisten suunnittelukilpailujen ohjeilla. Laadittavissa ohjeissa noudatetaan periaatetta, että kilpailuun tarvittava organisaatio, aika ja muut tekijät ja toimenpiteet valitaan suhteessa hankkeen tai kilpailutehtävän ominaisuuksiin.

SUUNNITTELUKILPAILUN KULKU

